

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ**

Кафедра педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о.ректора _____ проф.О.Д.Бойко

“24” лютого 2016р.

**ПРОГРАМА ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ З ПЕДАГОГІКИ
(СПІВБЕСІДА)**

Галузь знань: 0101 Педагогічна освіта

Напрямок підготовки: 6.010102 Початкова освіта

(на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста)

Форма навчання денна

НІЖИН - 2016

Укладачі програми:

Є.І. Коваленко– кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки;

Л.О.Дубровська– кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки.

Програма вступного фахового випробування для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» на базі здобутого освітньо- кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст» напрям підготовки 0101 «Педагогічна освіта» спеціальність 6.010100 «Початкова освіта»

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки

Протокол № 7 від “24” січня 2016р.

Схвалено Вченою радою факультету психології та соціальної роботи

Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

«_02_» __березня_____ 2016 року, протокол № 6

Декан факультету

доцент А.І.Конончук

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування з педагогіки укладена для абітурієнтів, які вступають на навчання за освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів галузі знань 0101 “Педагогічна освіта” напряму підготовки 6.010102 “Початкова освіта”.

До участі у вступному випробуванні допускаються особи, які завершили навчання та здобули диплом молодшого спеціаліста за спеціальністю 5.01010201 “Початкова освіта”.

Програма вступного випробування укладена відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста зі спеціальності 5.01010201 “Початкова освіта” і спрямована на діагностику рівня сформованості професійних знань та вмінь абітурієнта з педагогіки. Головним завданням вступного фахового випробування для вступників спеціальності «Початкове навчання» ОКР «Молодший спеціаліст» на освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр» є перевірка відповідності рівня підготовки майбутніх фахівців Галузевому стандарту вищої освіти за спеціальністю 6.010102 «Початкове навчання». Державна атестація є свідчення готовності особи, яка на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст» здобула повну вищу освіту, спеціальні уміння та знання, достатні для виконання завдань та обов’язків (робіт) певного рівня професійної діяльності.

Вступне фахове випробування з педагогіки початкової освіти передбачає визначення рівня знань та вмінь абітурієнтів, що здобули освітньо-кваліфікаційний рівень «молодший спеціаліст» та бажають здобути освіту за

освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр». Відповідно до правил прийому у 2013 році абітурієнти проходять фахове випробування з педагогіки на знання програмного курсу: «Вступ до спеціальності», «Загальні основи педагогіки», «Дидактика», «Теорія виховання».

Програма фахового випробування з педагогіки покликана перевірити рівень фахової компетентності майбутнього вчителя початкової школи, що відповідає його освітньо-кваліфікаційній характеристиці.

Об'єктом оцінювання мають бути структурні компоненти навчальної діяльності, а саме:

— змістовий компонент – знання про об'єкт вивчення (уявлення, поняття, явища тощо, в т.ч. про правила, засоби його перетворення, вимоги до результату; складові та послідовність виконання завдання як одиниці навчальної діяльності і т.д.). Обсяг знань визначений навчальними програмами, державними стандартами;

— операційно-організаційний компонент – дії, способи дій (вміння, навички).

Вступне випробування проводиться у формі співбесіди, за результатами якої комісія приймає рішення про зарахування абітурієнта до складу студентів на навчання за напрямом підготовки 6.010102 «Початкова освіта».

ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Співбесіда з навчальних дисциплін: педагогіка

СТРУКТУРА ТА ЗРАЗОК БІЛЕТУ

Міністерство освіти і науки України

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

БІЛЕТ № 1

фахового вступного випробування

з напряму підготовки 6.010102 Педагогічна освіта

на спеціальність: «Початкове навчання»

для здобуття ступеня бакалавра

Форма навчання: денна

1. Педагогіка як наука про виховання людини. Мета і завдання виховання громадянина вільної і незалежної України.
2. Принципи навчання, їх визначення, характеристика та класифікації. Регулятивна роль принципів в організації діяльності вчителя та учнів.
3. Загальні методи виховання та їх класифікація. Добір методів виховання у відповідності до мети, принципів, змісту, умов виховання, віку дітей.

Голова предметної комісії
Голова приймальної комісії

проф. Коваленко Є.І.

Критерії оцінювання рівня готовності абітурієнтів до навчання

Шкала ECTS	Бали	Національна оцінка	Критерії оцінювання
90 - 100 A	98 - 100 A	Відмінно	Аргументовано і повно викладає програмний матеріал. У своїх відповідях спирається на дослідження науковців, користується прийомами порівняльного аналізу, узагальнення, наводить приклади, доведення. Проявляє творчий підхід до вирішення проблеми. Виявляє схильність до науково-дослідної роботи.
	94 - 97 A		Свідомо, безпомилково, у повному обсязі викладає програмний матеріал усно і письмово; виділяє головні положення. Виявляє творчий підхід до розкриття сутності явищ. Уміло поєднує набуті знання, вміння, навички з практикою.
	90 - 93 A		Виявляє засвоєння програмного матеріалу в повному обсягу. Чітко і свідомо викладає програмний матеріал усно і письмово. У своїх відповідях поєднує знання теорії з практикою; виділяє основні положення проблеми. Проявляє елемент творчого підходу до вирішення проблеми.
75 – 89 BC	85 - 89 B	Добре	Виявляє знання змісту курсу. Наводить приклади при розкритті програмного матеріалу. Відтворює основний програмний матеріал. Відсутній творчий підхід у вирішенні проблеми.
	80 - 84 B		Виявляє знання змісту курсу, але недостатньо повно розкриває сутність явищ. Легко виправляє недоліки у відповіді, відзначені викладачем. Наводить приклади при відтворенні програмного матеріалу. Правильно використовує знання, вміння, навички лише в стандартних ситуаціях.
	75 - 79		У цілому відтворює основний програмний матеріал. Має труднощі в аргументації, виділенні суттєвих сторін матеріалу, у

	C		наведенні прикладів. Здатний виправити помилки за допомогою навідних питань викладача.
60 – 74 ДЕ	70 - 74 D	Задовільно	У відповідях допускає помилки, зазнає труднощів у їх усуненні. Відповіді на запитання не повні. Зазнає труднощів у використанні на практиці отриманих знань, вмінь, навичок. У цілому програмний матеріал засвоєний частково.
	64 - 69 D		Зазнає труднощі при розкритті змісту основних понять. Допускає значну кількість помилок у відтворенні програмного матеріалу. Слабо володіє основними поняттями, розкриває сутність явищ, понять на рівні відтворення. Не може поєднати набуті знання з практикою.
	60 - 63 E		Відповіді на запитання фрагментарні, не відображають суті проблеми. На одне із питань зовсім немає відповіді. Студент слабо орієнтується в програмному матеріалі, не здатний використовувати допомогу викладача у формі додаткових запитань.
1-59 FX	46 -59 FX	Незадовільно	Виявив незнання основного змісту курсу. У відповідях допускає грубі помилки.
	35 - 45 FX		Виявив незнання основного змісту курсу. У відповідях використовує не теоретичні положення, а власні уявлення, життєвий досвід. Відповіді не відповідають змісту курсу.
	1-34 F		Повністю не володіє програмним матеріалом. Від відповіді відмовляється.

ЗМІСТ ТЕОРЕТИЧНОГО КУРСУ ПРОГРАМИ

Загальні основи педагогіки.

Основні педагогічні поняття: виховання, навчання, розвиток, освіта, самоосвіта та самовиховання. Складові частини педагогіки. Поняття про педагогіку народознавства, народну педагогіку, як її складову частину (етнопедагогіка).

Взаємозв'язок педагогіки з іншими науками (соціологією, демографією, економікою, політикою, етикою, естетикою, літературою, історією, віковою фізіологією, гігієною, психологією).

Методологія і методика педагогічних досліджень. Групи методів науково-педагогічних досліджень: методи роботи з літературою, методи вивчення досвіду та математичні методи.

Характеристика виховного процесу. Його функції: виховання, самовиховання і перевиховання. Його діалектика і рушійні сили. Найважливіші закономірності виховного процесу.

Принципи виховання як вихідні положення, які визначають зміст, методи і форми організації роботи вихователя.

Принцип народності у вихованні дітей. Сучасне трактування принципу народності і його застосування у роботі передових вчителів України. Уроки народознавства, їх призначення.

Принцип цілеспрямованості виховання. Головна мета виховання. Уміння вихователя бачити перед собою стратегічну мету і співвідношення з нею, розв'язання завдань, що виникають у педагогічному процесі.

Виховання особистості у колективі. Загальне поняття про методику виховання у колективі шляхом створення відповідної атмосфери, формування гуманного стилю взаємовідносин вихованців.

Виховання поваги до особистості у поєднанні із справедливою вимогливістю. Опора на позитивне у вихованців.

Поступовість, послідовність, систематичність виховних впливів. Всебічний розвиток ініціатив, самодіяльності, творчості самих вихованців. Відповідність виховання віковим особливостям учнів. Індивідуальний, особистісний підхід до виховання. Комплексний підхід до виховання.

Поняття про методи і прийоми виховання, засоби і форми організації виховної роботи. Різні підходи до класифікації методів виховання. Характеристика окремих груп методів виховання.

Методи формування свідомості: переконання, самонавіювання, можливості їх використання і особливості застосування у початковій школі.

Виховання на позитивних прикладах батьків, вчителів, товаришів, на прикладі національних героїв України, всесвітньо відомих вчених, просвітителів.

Методи організації діяльності й досвіду суспільної поведінки: вправи, виховуючі ситуації, ігрові ситуації.

Переключення.

Методи стимулювання: нагорода, покарання і вибух.

Методи самовиховання: самосвідомість, самооцінка, самоконтроль, самонавіювання, самокритика.

Класифікація форм організації виховної роботи: за кількістю учасників, за змістом, за основним об'єктом діяльності та ін. Умови забезпечення активності дітей (репродуктивної і творчої) при використанні форми розповіді, бесіди, свята та інших форм виховної роботи. Особистісний підхід у вихованні, індивідуальні форми роботи, методика їх проведення.

Теорія колективу. Поняття «колектив», його ознаки, принцип паралельної дії. Структура колективу: формальна, неформальна. Стосунки у колективі: гуманні, нейтральні, асоціальні, ділові і особисті.

Поняття про світогляд; світогляд особистості та суспільний світогляд.

Поняття про мораль. Формування моральних норм у стародавніх людських співтовариствах. Загальнолюдський та історичний аспекти моралі.

Трудове виховання – основа народної педагогіки. Види дитячої праці й умови її ефективності у вихованні.

Засоби і шляхи естетичного виховання: пізнання, праця, гра, природа, побут, мистецтво, людське спілкування.

Засоби фізичного виховання: вправи (гімнастика, ігри, спорт, туризм), природні і гігієнічні фактори, їх використання у досвіді передових учителів.

Поняття про професіограму вчителя. Складові педагогічної майстерності. Основні завдання і функції вчителя-вихователя і класного керівника. Специфіка роботи класовода початкових класів з дитячими організаціями.

Взаємозв'язок у роботі вчителя і вихователя ГПД. Робота вихователя з батьками учнів.

Значення сім'ї у вирішенні завдань різнобічного розвитку особистості дитини. Класики вітчизняної педагогіки про загальні умови сімейного виховання, авторитету батьків, підготовка батьків до шкільного сімейного виховання дітей. Форми роботи з сім'єю.

Дидактика.

Дидактика – теорія освіти і навчання. Предмет дидактики – зміст освіти, принципи, методи, організаційні форми і засоби навчальної діяльності. Основні поняття дидактики: освіта, навчання, самоосвіта, принципи навчання, методи, засоби і форми організації навчання.

Двосторонній характер процесу навчання. Участь учня як суб'єкта і об'єкта процесу навчання. Функції процесу навчання: освітня, виховна і розвиваюча, їх взаємозв'язок.

Протиріччя як рушійні сили процесу навчання. Формування і розвиток позитивних мотивів школярів. Мотиви зовнішні і внутрішні; навчально-пізнавальні і соціальні. Діалектика їх співвідношень у навчальному процесі. Особливості формування позитивної мотивації у шестирічних дітей.

Поняття про процес засвоєння знань.

Рівні засвоєння знань: ознайомлення, відтворення, застосування у звичних умовах, застосування у нових умовах. Роль вчителя на кожному етапі засвоєння знань.

Поняття про закономірності процесу навчання. Закономірність

Принцип наочності. Види навчальної наочності. Умови успішного використання наочності на уроці.

Принцип науковості навчання. Опора на науку як джерело системи фактів, понять, закономірностей, яка проявляється у відборі навчального матеріалу і застосуванні методів навчання.

Принцип доступності навчання. Доступність засвоєння знань, формування умінь та навичок.

Принцип свідомості і активності навчання. Основні його аспекти: свідоме розуміння учнями навчального матеріалу; свідоме ставлення до навчальних занять, формування пізнавальної активності.

Принцип міцності знань, умінь, навичок.

Принцип систематичності і послідовності навчання. Вимоги до вчителя: в системі навчального матеріалу потрібно відбити реальні відношення, зв'язок предметів, явищ. Зв'язок між окремими темами, розділами курсу, міжпредметні зв'язки. Систематичність і послідовність викладання матеріалу учителем, система вимог до учня, система в організації письмових, лабораторних робіт і вправ у перевірці знань, умінь, навичок учня. Система у роботі самого учня над предметом.

Врахування вікових та особистісних особливостей у навчанні. Врахування попереднього рівня підготовки учня. Підготовленість дитини до школи.

Виховний характер навчання. Сучасний підхід до виховання загальнолюдських цінностей.

Поняття про зміст освіти, його складові частини: знання, уміння, навички; досвід емоційного ставлення до навколишньої дійсності і своєї діяльності, досвід репродукційної творчої діяльності. Види освіти. Загальна, політехнічна освіта у школі. Зміст освіти – відображення стратегічної мети виховання.

Основні принципи відбору змісту шкільної освіти на сучасному етапі: демократизм, гуманізм є загальнолюдські та національні цінності. Проблеми відповідності змісту освіти віковим можливостям учнів, особливості сприймання, розуміння життєвого досвіду учнів.

Поняття про навчальні предмети, особливості навчальних предметів у початкових класах. Здійснення між предметних зв'язків у навчанні, створення інтегративних курсів.

Аналіз навчальних планів. Альтернативні навчальні плани. Поняття про навчальні програми. Вимоги до них, структура.

Підручник. Види підручників і навчальних посібників. Вимоги до них: загально педагогічні, методичні, поліграфічні. Розробка нових підручників і навчальних посібників для національної школи України.

Поняття про методи навчання. Два боки методу навчання. Методи та прийоми навчання. Різні підходи до класифікації методів навчання: за головним суб'єктом діяльності; за навчальною метою; за логікою викладання, за специфікою навчального предмета та ін. Причини існування безлічі класифікацій методів навчання.

Дидактичні ігри. Групи методів навчання за характером пізнавальної активності учнів: пояснювально-пошуковий і дослідницький метод навчання.

Проблемне навчання. Проблемна ситуація та проблемна задача. Рівні проблемності.

Поняття про організаційні форми навчання. Розвиток організаційних форм навчання.

Поняття про структуру уроку (макро- та мікро-), її елементи. Гнучкість, динамічність структури уроку. Поняття про типи уроку і особливості уроку у початковій школі. Концепція національної школи про творчий підхід у проведенні уроків шляхом пошуку істини. Інтегровані уроки, нестандартні уроки.

Домашня самостійна робота учнів, її види. Специфіка та організація самостійної роботи у ГПД. Етапи самопідготовки та функції вихователя на кожному з них.

Підготовка вчителя до уроку. Перспективна підготовка. Тематичне та поурочне планування навчального матеріалу. Особливості планування та організації уроків у початковій мало комплектній школі. Особливості організації навчальних занять з шестирічними дітьми.

Функції перевірки та оцінки знань, умінь та навичок у школі. Поняття «оцінка» (оцінювальне судження) та «оцінка» у п'ятибальній системі. Педагогічні вимоги до перевірки знань, умінь та навичок. Види, форми, методи перевірки знань. Критерії якості знань, умінь та навичок у методиках

викладання різних предметів у початковій школі. Характеристика бальної системи оцінювання знань.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Волкова Н. П. Педагогіка. – К.: Видавн. центр “Академія”, 2002.
2. Вишневецький О. Сучасне українське виховання. – Львів, 2001.
3. Галузинський В., Євтух М. Педагогіка: теорія та історія: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 1995.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997.
5. Гребенюк О. С., Рожков М. И. Общие основы педагогики. – М., 2004.
6. Державна національна програма “Освіта: Україна ХХІ ст.”. – К., 1994.
7. Зайченко І. В. Педагогіка. – Чернігів, 2003.
8. Закон України “Про загальну середню освіту” (від 13.05.99) // Законодавство України про загальну середню освіту: Бюлетень законодавства і юридичної політики України. – 1999. – № 9.
9. Закон України “Про освіту”. – К.: Генеза, 2002.
10. Ковальчук Л. О. Практикум з педагогіки: Навч. посібник. – Львів, 2005.
11. Концепція загальної середньої школи (12-річна школа) (від 22.11.2001) // Інформ. збірник Міністерства освіти і науки України. – 2002. – № 2.
12. Кравець В. П. Історія української школи і педагогіки. – Тернопіль, 1994. – 360 с.
13. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2003. – 418 с.
14. Мітюров Б. Н. Педагогічні ідеї Яна Амоса Коменського на Україні. – К., 1971.
15. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. – К., 1999. – 350 с.

16. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. – № 33. – 23 квітня.
17. Подласый И. П. Педагогика: Новый курс: Учеб. для студ. высш. учеб.заведений: В 2кн. – М.: ВЛАДОС, 2001, 2002.
18. Подласый И. П. Педагогика: 100 вопросов – 100 ответов: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2004. – 368с.
19. Фіцула М. М. Педагогіка: Посібник. – К.: Вид. центр “Академія”, 2000.
20. Щербань П. М. Прикладна педагогіка: Навч.-метод. посібн. – К., 2002.
21. Ягупов В. В. Педагогіка: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2002. – 552 с.
22. Якса Н. В. Основи педагогічних знань: Навч. посібник. – К., 2007.

Додаткова література:

1. Божович Л.Й. Личность и ее формирование в детском возрасте. - М., 1986.
2. Передовий педагогічний досвід, /За ред. Л.Момот. - К., 1990.
3. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5 т. - К.: Рад. шк., 1976.
4. Бегей В.М. Управління загальноосвітньою школою на демократичних засадах. – Львів, 1995.
5. Безрукова В.С. Словарь нового педагогического мышления. – Свердловськ, 1992.
6. Гадецький М.В., Хлебнікова Т.М. Організація навчального процесу в сучасній школі. – Харків: Веста, 2003.
7. Дидактика современной школы: Пособие для учителей /Под ред. В.А.Онищука. – К.: Радянська школа, 1987.
8. Житник Б.О. Методичний порадник: Форми і методи навчання. – Харків: Основа, 2005.
9. Калініна Л.М., Капустеринська Т.Д. Проект інноваційної школи: стратегічне планування, управління інноваціями. – Х.: Вид. група «основа», 2007. – 96 с. – (Б-ка журн. «Управління школою»; Вип. 4 (52)).
10. Калініна Л.М., Капустеринська Т.Д. Проект інноваційної школи: стратегічне планування, управління інноваціями. – Х.: Вид. група «основа», 2007. – 96 с. – (Б-ка журн. «Управління школою»; Вип. 4 (52)).
11. Освітній менеджмент: Навч. посібник / За ред. Л.І. Даниленко, Л. Карамушки. – К.: Перше вересня, 2003. – 392 с.
12. Островерхова Н.Л. Вироблення та прийняття управлінського рішення в загальноосвітньому навчальному закладі // Освіта і управління. – 2002. - №3. – Т.5. – с.73.
13. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Науково-методичний посібник. – К.: А.С.К., 2004. – 194 с.
14. Калініна Л.М. Професіограма українського директора школи// Директор школи. – 2001. – № 3.
15. Проектирование систем внутришкольного управления / Под ред. А.М. Моисеева. – М.: Пед. Общество России, 2001.
16. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – Харків: ВГ „Основа”, 2003. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором школи. – К., 1997.
17. Онишків З.М. Основи школознавства. – Тернопіль, 1996.
18. Пометун О., Середняк І., Сущенко І., Янушевич О. Управління школою, що змінюється. Порадник сучасного директора. – Тернопіль: Видавництво Астон, - 2005. – 192с.
19. Хлебнікова Т.М. Ділова гра як метод активного навчання педагога. – Харків: ВГ „Основа”, 2003.